

ØF - rapport nr.: 14/2007

Ung på Hadeland

av

Vegard Johansen

og

Tonje Lauritzen

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstolestyrene/de regionale høgstolesentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstolemiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning's viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgstolen i Lillehammer, Høgstolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF- rapport nr.: 14/2007

Ung på Hadeland

av

Vegard Johansen

og

Tonje Lauritzen

Tittel: Ung på Hadeland

Forfatter: Vegard Johansen og Tonje Lauritzen

ØF-rapport nr.: 14/2007

ISBN nr.: 978-82-7356-616-4

ISSN nr.: 0809-1617

Prosjektnummer: 10200

Prosjektnavn: Ungdomsundersøkelse Hadeland

Oppdragsgiver: Gran kommune, Jevnaker kommune og Lunner kommune

Prosjektleder: Vegard Johansen

Referat:
Østlandsforskning har foretatt en kartlegging av ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland. Kartleggingen skal benyttes som et styringsverktøy for det forebyggende arbeidet i kommunene. Initiativtaker og oppdragsgiver for *Ung på Hadeland* er prosjektet "Barn og unge på Hadeland velger positiv livsstil".
Undersøkelsen er en populasjonsstudie for ungdomsskolen og videregående skole. I alt har 1300 ungdommer i alderen 12 til 19 år besvart spørreskjemaet. Svarprosenten er 70.
Ungdommene har svart på rundt 60 spørsmål innen tema som; trivsel på skolen og på Hadeland, bruk av fritiden, forholdet til familie og jevnaldrende, helse og seksualitet, kriminalitet og bruk av rusmidler.

Emneord: Ungdom, spørreundersøkelse, fritid, skole, helse, seksualitet, kriminalitet, rusmiddel, ungdomsskole, videregående, ungdomsmiljø, Hadeland

Dato: November 2007

Antall sider: 40

Pris: Kr 100,-

Utgiver: Østlandsforskning
postboks 223
2601 LILLEHAMMER

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplarframstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

I september 2007 gjennomførte Østlandsforskning en omfattende spørreundersøkelse på Hadeland. Målgruppen var elever i ungdomsskolen og videregående skole. I alt deltok 1300 ungdommer i alderen 12 til 19 år. Gjennom studien har vi forsøkt å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland.

Ungdommene svarte på rundt 60 spørsmål innen tema som; trivsel på skolen og på Hadeland, bruk av fritiden, forholdet til familie og jevnaldrende, helse og seksualitet, kriminalitet og bruk av rusmidler. Rapporten er ment å benyttes som et styringsverktøy for politikere og kommunalt ansatte som arbeider med barn og unge.

Ung på Hadeland ville ikke latt seg gjennomføre uten hjelp fra nøkkelpersoner. Først og fremst vil vi takke Siv Tone Syversen-Nordberg ved Regionrådet for Hadeland for hennes koordinatrorolle i prosjektet. Vi vil også takke alle ungdommene som har svart på spørreskjemaet og bidratt med den informasjonen som er grunnlaget for denne rapporten.

Lillehammer, november 2007

Vegard Johansen
Prosjektleder

Torhild Andersen
Forskningsleder

Innhold

1	Innledning	7
1.1	Fra populasjon til nettutvalg	7
1.2	Analyser	8
2	Resultatene fra <i>Ung på Hadeland</i>	9
2.1	Om informantene	9
2.2	Trivsel på Hadeland	11
2.3	Familiens økonomi	16
2.4	Trivsel på skolen	18
2.5	Mestring på skolen	19
2.6	Mobbing på skolen	22
2.7	Bruk av fritiden	25
2.8	Livskvalitet og nettverk	28
2.9	Seksualitet	29
2.10	Kriminalitet og problematferd	31
2.11	Rusmidler	32
3	Veien videre	35
	Referanser	36
	Vedlegg 1. Informasjonsskriv til foreldre/foresatte til elever i ungdomsskole	37
	Vedlegg 2. Informasjonsskriv til foreldre/foresatte til elever i videregående skole	38
	Vedlegg 3. Informasjonsskriv til lærere i ungdomsskolen	39
	Vedlegg 4. Informasjonsskriv til lærere i videregående skole	40

Tabeller og figurer

Tabell 1. Fra populasjon til nettoutvalg. Antall.....	8
Tabell 2. Gutter og jenter i utvalget. Antall og prosent.....	9
Tabell 3. Informantenes alder. Antall og prosent.....	10
Tabell 4. Informantenes bosted. Antall og prosent.....	10
Tabell 5. Informantenes fordeling ut fra ulike familie/husholdningstyper. Antall og prosent.....	10
Tabell 6. Informantenes etniske bakgrunn. Antall og prosent.....	11
Tabell 7. Trivsel på Hadeland i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.....	12
Tabell 8. Holdning til antallet med utlendinger i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.....	13
Tabell 9. Utrygghet på Hadeland i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.....	15
Tabell 10. Oppfatning av gjengannelser i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.....	15
Tabell 11. Oppfatning av familiens økonomi i forhold til respondenters karakteristika. Prosent. ...	16
Tabell 12. Trivsel på skolen i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.	18
Tabell 13. Skolemestring i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.....	19
Tabell 14. Skulking i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.	21
Tabell 15. Mobbing i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.	23
Tabell 16. Oppfatning av læreres rolle ved mobbing blant mobberne og de mobbede. Prosent.	24
Tabell 17. Ofte utførte aktiviteter i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.....	26
Tabell 18. Fysisk aktivitet i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.	27
Tabell 19. Vurder følgende utsagn. Prosent.	28
Tabell 20. Om noe er vondt og vanskelig: Hvem søker du hjelp hos først? Antall og prosent.....	29
Tabell 21. Oppfatninger av informasjon om seksualitet i forhold til alder og kjønn. Prosent.	30
Tabell 22. Sexpress i forhold til alder og kjønn. Prosent.	30
Tabell 23. Kriminell atferd. Prosent. Har du ...	31
Tabell 24. Har du prøvd noe av dette 1. Prosent.	33
Tabell 25. Har du prøvd noe av dette 2. Prosent.	33
Figur 1. Hvor fornøyd er du med å bo på Hadeland? Prosent.....	12
Figur 2. Hva synes du om antallet med utenlandsk bakgrunn på Hadeland? Prosent.....	13
Figur 3. Er det noen steder på Hadeland du ikke føler deg trygg? Prosent.....	14
Figur 4. Hvordan opplever du økonomien hjemme hos dere? Prosent.	16
Figur 5. Hvor ofte har det hendt at foreldrene dine ikke har hatt råd til å gi deg penger slik at du kunne være med på de samme aktivitetene som vennene dine? Prosent.	17
Figur 6. Hvor godt trives du på skolen? Antall og prosent.	18
Figur 7. Mestring på skolen. Prosent.....	19
Figur 8. De voksne hjemme er svært interessert i skolearbeidet mitt. Prosent.	20
Figur 9. Jeg synes at jeg jobber bra med skolearbeidet. Prosent.....	20
Figur 10. Hvor ofte skulket du skolen i løpet av forrige skoleår? Prosent.....	21
Figur 11. ”Mobbet/plaget andre elever?” og ”Opplevd å bli mobbet/plaget av elever?” Prosent....	22
Figur 12. Griper lærerne inn om de ser eller får høre om mobbing. Prosent.	23
Figur 13. Hva gjør du hvis du ser noen bli mobbet på skolen? Prosent.....	24
Figur 14. Hva gjør du på fritiden? Ganske ofte/svært ofte. Prosent.....	25
Figur 15. Timer i uka som det drives fysisk aktivitet av middels/høy intensitet? Prosent.....	27
Figur 16. Det verst mulige liv til det best mulige liv. Prosent.	28

1 Innledning

Østlandsforskning har gjennomført en stor spørreundersøkelse blant ungdom på Hadeland. I alt har 1300 ungdommer deltatt i undersøkelsen, og de har svart på 60 spørsmål. Spørreskjemaet er utarbeidet i dialog mellom Østlandsforskning og den tverrfaglige og interkommunale gruppen ”prosjektgruppen for Hadeland” hos oppdragsgiver. Målsettingen har vært å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland.

Undersøkelsen er utformet slik at det gis mulighet for å se resultatene av denne undersøkelsen i en større sammenheng; å kunne sammenligne både i *tid* og *rom*.

- I forhold til *tid* har vi nå lagt grunnlaget for at en kan samle inn tidsseriedata og analysere utviklingen over tid, ved å gjenta undersøkelsen på et senere tidspunkt. Det vil også være viktig i forhold til å måle resultater og effekter av eventuelle tiltak som settes i verk i etterkant av undersøkelsen.
- For å kunne sammenligne i *rom* - det vil si med andre kommuner og landet som helhet - har vi skjelt til andre relevante undersøkelser. Den viktigste referansestudien er *Ung i Gjøvik* som ble gjennomført av Østlandsforskning i 2006 (Johansen og Andersen 2006). Andre studier som det refereres til er den nasjonale undersøkelsen *Ung i Norge 2002, Ungdomsundersøkelsen* i Trondheim (Johansen 2006), og studier blant ungdom i Drammen og Kristiansand (Haaland 2003).

1.1 Fra populasjon til nettoutvalg

I september 2007 ble spørreskjema og følgebrev utarbeidet. I uke 38 fikk elevene tilsendt informasjonsskriv til foreldre/foresatte (vedlegg 1 og 2). Elever i ungdomsskolen måtte ha samtykke fra sine foresatte for å kunne delta i undersøkelsen. Tilbakemelding om samtykke måtte komme innen 7 dager etter at informasjonsskrivet ble levert ut. I uke 39 ble undersøkelsen gjennomført ved ungdomsskoler (Bjoneroa, Brandbu, Gran, Harestua, Jevnaker og Lunner) og på Hadeland videregående skole (avdelingene Brandbu, Gran og Lunner).

Tabell 1 viser prosessen fra populasjon til utvalg. Populasjonen av elever ved skolene er rundt 1860, og vi fikk svar fra 1316 ungdommer. Etter en gjennomgang av datamaterialet har vi valgt å ta ut 16 besvarelser. En grunn til at vi tok ut besvarelser var at noen av respondentene var

eldre enn 19 år (11 stk). I tillegg har vi kontrollert besvarelsene, og har på den bakgrunn tatt ut 5 respondenter som ikke har gitt gyldige svar. Nettoutvalget i studien er derfor 1300.

Tabell 1. Fra populasjon til nettoutvalg. Antall.

	Antall
Populasjon ungdom mellom 13-19 år	1860
Nettoutvalg ungdom mellom 13-19 år	1300
Svarprosent	70
Potensiell feilmargin	± 1,5 prosent

Kilde: Ung på Hadeland

Svarprosenten for studien er 70. Vi er godt fornøyde med denne svarprosenten. Årsakene til at svarprosenten er så god, er nok sammensatte. For det første har det med å gjøre at de fleste ungdommene finner det viktig å gi uttrykk for deres opplevelse av oppvekstmiljøet. For det andre har vi nådd fram med budskapet om at studien skal benyttes som et verktøy for å utvikle ungdomsmiljøet på Hadeland. For det tredje hadde vi en del mediedekning i lokalavisene i forkant.

Den potensielle feilmarginen er ± 1,5 prosent, og dette forteller oss at resultatene er svært pålitelige når vi generaliserer til populasjonen av ungdom på Hadeland. Kartleggingen skulle med dette gi et godt grunnlag for Hadelandskommunene til å sette inn aktuelle og effektive tiltak i samsvar med ungdoms oppfatning.

Til tross for at utvalget er svært dekkende for ungdom på Hadeland, er det tre grupper vi ikke har hatt mulighet til å inkludere: For det første er det elever i ungdomsskolen som ikke har fått samtykke til å delta i undersøkelsen, enten fordi de ikke har levert samtykkelapp hjemme eller fordi foreldrene ikke har ønsket at deres barn skal delta i undersøkelsen. For det andre gjelder det de elevene som var borte fra skolen den dagen i uke 39 undersøkelsen ble gjennomført. For det tredje har vi ikke nådd ut til ungdom som har ”droppet ut” av skolen, enten på ungdomsskolenivå eller videregående.

1.2 Analyser

I rapporten viser vi kun til univariate analyser (fordeling for en variabel), bivariate analyser (sammenhenger mellom to variabler), og noen få trivariate tabellanalyser (sammenhenger mellom tre variabler). Dette valget har sin bakgrunn i at multivariate analyser tar lengre tid, og at det innen prosjektets ressurser ikke er rom for analyser der vi kontrollerer for flere variabler samtidig. Forskerne vil imidlertid benytte det innsamlede materialet til å foreta multivariate analyser ved senere anledninger, men da vil publisering av resultatene skje gjennom andre kanaler enn ØF-rapporter.

2 Resultatene fra *Ung på Hadeland*

I kapittel går vi gjennom resultatene fra spørreundersøkelsen. Kapittelet er delt inn i 11 underkapitler. Disse er:

- Om informantene
- Trivsel på Hadeland
- Familiens økonomi
- Trivsel på skolen
- Mestring på skolen
- Mobbing på skolen
- Bruk av fritiden
- Livskvalitet og nettverk
- Seksualitet
- Kriminalitet og problematferd
- Rusmidler

2.1 Om informantene

Vi skal se nærmere på noen karakteristika ved informantene. Disse karakteristika er; kjønn, alder, bosted, hvem de bor sammen med, og deres etniske bakgrunn.

Tabell 2. Gutter og jenter i utvalget. Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Gutt	613	47
Jente	680	53
Totalt	1293	100

Kilde: Ung på Hadeland

I utvalget er det 613 gutter og 680 jenter, og det vil si at det er 47 prosent gutter og 53 prosent jenter. Det er sannsynlig å gå ut i fra at det blant ungdom på Hadeland er like mange gutter og jenter. Med tanke på at gutter er klart overrepresentert blant de få som ”dropper ut” av skolen, er det også klart at andelen gutter på skolen er noe mindre. Slik sett har vi en meget flott fordeling av gutter og jenter.

Tabell 3. Informantenes alder. Antall og prosent.

	Antall	Prosent
13 år eller yngre	242	21
14 år	215	18
15 år	218	18
16 år	218	18
17 år	184	15
18 år eller eldre	128	10
Totalt	1215	100

Kilde: Ung på Hadeland

Tabell 2 viser at det i utvalget er en nokså jevn fordeling av ungdommer i ulike aldersgrupper. Men det er verdt å merke seg at andelen ungdom på 18 år bare er 10 prosent. Dette skyldes at en del ungdom i 18/19-årsalderen er lærlinger, og derfor ikke var tilgjengelige til å delta i undersøkelsen. Vi er meget godt fornøyde med aldersfordelingen.

Tabell 4. Informantenes bosted. Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Brandbu/Bjoneroa	255	20
Jaren	168	13
Gran	242	19
Harestua	121	9
Grua	79	6
Roa/Lunne	207	16
Bergebakken	19	2
Toso	73	6
Jevnaker	119	9
Totalt	1283	100

Kilde: Ung på Hadeland

I tabell 3 ser vi at den største andelen av ungdommene som har svart på undersøkelsen er bosatt i Brandbu/Bjoneroa. Den er på 20 prosent med Gran hakk i hel med 19 prosent. Den minste andelen finner vi på Bergebakken. Går vi over til kommunenivå er fordelingen av ungdommene 52 prosent i Gran kommune, 32 prosent i Lunner kommune og 16 prosent i Jevnaker kommune.

Tabell 5. Informantenes fordeling ut fra ulike familie/husholdningstyper. Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Mor og far	839	65
Bare/mest hos mor	161	12
Bare/mest hos far	33	2
Omtrent like mye hos mor og far	87	7
Bare/mest hos mor og stefar	119	9
Bare/mest hos far og stemor	23	2
Andre løsninger	34	3
Totalt	1296	100

Kilde: Ung på Hadeland

65 prosent av informantene bor hos mor og far. 32 prosent har skilte foreldre eller en forelder som er gått bort. 14 prosent bor bare/mest hos mor eller far, 11 prosent bor bare/mest hos

far/mor og stemor/stefar, mens 7 prosent bor omtrent like mye hos mor og far. I populasjonen av barn i Norge har 1 av 4 skilte foreldre, og det betyr at utvalget har en overrepresentasjon av barn med skilte foreldre. 3 prosent har kategorisert deres bostedsituasjon som "annet".

SSB (2007a) har definert innvandrere som personer med to utenlandsfødte foreldre. Annen innvandringsbakgrunn blir blant annet brukt for de med 1 norsk og 1 utenlandsfødt forelder (eks. utenlandsfødte med en norskfødt forelder eller norskfødte med en utenlandsfødt forelder).

Tabell 6. Informantenes etniske bakgrunn. Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Norsk	1171	91
Innvandrere	66	5
Annen innvandringsbakgrunn	54	4
Totalt	1291	100

Kilde: Ung på Hadeland

91 prosent av informantene har en mor og far med norsk opprinnelse. 4 prosent har en mor eller far av utenlandsk opprinnelse, mens 5 prosent har både mor og far av utenlandsk opprinnelse. Ifølge SSB (SSB, 2007b) er andelen innvandrere på Hadeland følgende: Gran 4 prosent, Jevnaker 5 prosent og Lunner litt over 4 prosent. Om vi tar dette som utgangspunkt kan vi slutte at vi har en omtrent identisk prosentfordeling i populasjonen og utvalget: 5 prosent innvandrere.

I analysene senere vil vi skille mellom to grupper på grunn av størrelsen av de ulike gruppene:

- Norsk: Mor og far av norsk bakgrunn, det vil si 91 prosent.
- Innvandrerbakgrunn: Mor og/eller far av utenlandsk bakgrunn, det vil si 9 prosent.

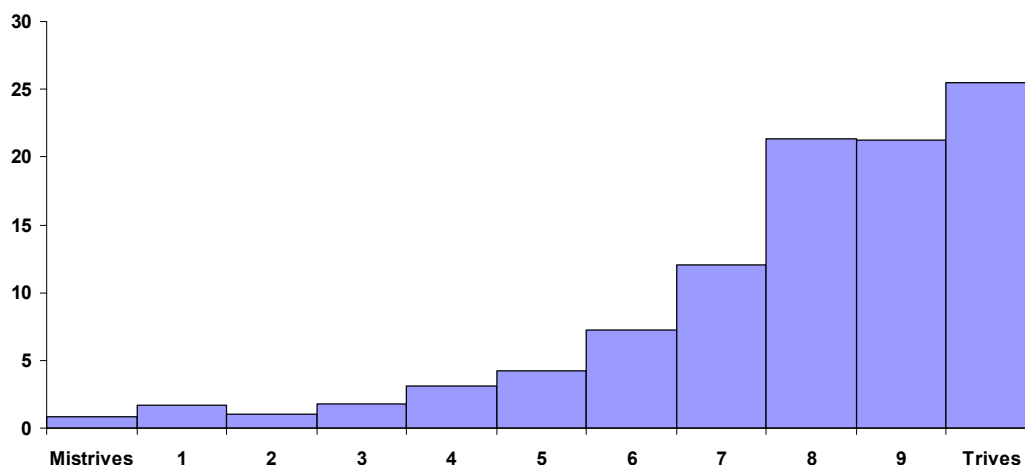
2.2 Trivsel på Hadeland

I undersøkelsen har vi inkludert en rekke spørsmål som handler om ungdommens trivsel med å bo på Hadeland. Det første og mest generelle er: Hvor fornøyd er du med å bo på Hadeland?

Som vi kan se av figuren på neste side, er det slik at de fleste ungdommene i undersøkelsen trives med å bo på Hadeland.

- 80 prosent er godt fornøyde med å bo på Hadeland (trinn 7 til 10)
- 15 prosent er middels fornøyde (trinn 4 til 6)
- 5 prosent mistrives (trinn 0 til 3).

Resultatet for Hadeland er noe bedre, men ganske likt resultatet fra vår studie i Gjøvik (Johansen og Andersen 2006). På Gjøvik var 76 prosent godt fornøyde, 15 prosent hadde det middels og 9 prosent mistrivdes.

Figur 1. Hvor fornøyd er du med å bo på Hadeland? Prosent.

N = 1183

Kilde: Ung på Hadeland

Vi har videre undersøkt om kjønn, alder og etnisk bakgrunn virker inn på trivselen.

- Det ikke er noen forskjell på gutter og jenters trivsel.
- De som er 15 år eller yngre er oftere godt fornøyd med å bo på Hadeland, sammenlignet med de som er 16 år eller eldre.
- De som er av norsk bakgrunn trives bedre enn ungdom med innvandrerbakgrunn.

Tabell 7. Trivsel på Hadeland i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Alder		Etnisk bakgrunn	
	Gutt	Jente	-15 år	16 år +	Norsk	Innvandrer
Godt fornøyd	81	80	87	73	82	58
Middels fornøyd	15	14	10	19	13	27
Lite fornøyd	4	6	3	8	5	15
Sum	100	100	100	100	100	100
Antall	556	622	615	494	1070	106

Kilde: Ung på Hadeland

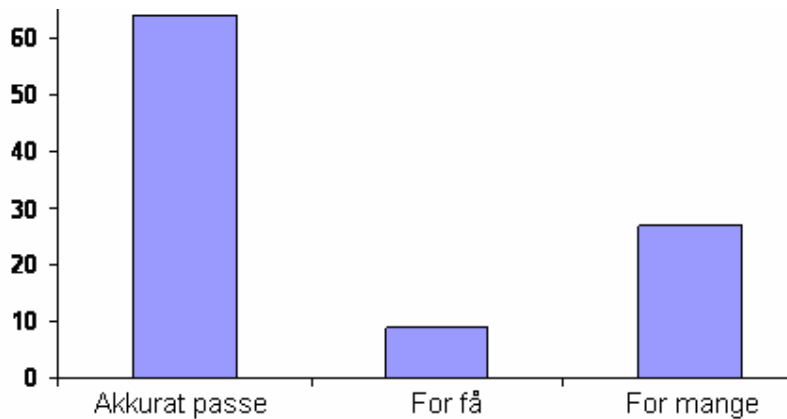
Også bosted spiller inn på hvor fornøyd ungdommen er med å bo på Hadeland.

- Det er en større andel som trives godt blant de som bor i Jevnaker sammenlignet med Gran og Lunner: 85 prosent trives på Jevnaker sammenlignet med 76 prosent i Lunner.

Vi har også fordelingen for ulike steder i kommunene.

- Jevnaker: Fordelingen for trivsel er identisk i Bergebakken, Toso og Jevnaker.
- Lunner: Andelen som trives godt på Grua (69 prosent) er lavere sammenlignet med Roa/Lunner (79 prosent) og Harestua (77 prosent).
- Gran: Andelen som trives godt på Jaren (74 prosent) er lavere sammenlignet med Gran (84 prosent) og Brandbu/Bjoneroa (83 prosent).

Som vi har sett er ungdom med både norsk mor og far de som oppgir å trives best. Vi vil anta at ungdoms oppfatninger og holdninger til personer med utenlandsk bakgrunn er av betydning for hvor godt ungdom med foreldre av utenlandsk opprinnelse trives. Vi har derfor spurt etter ungdoms synspunkt på antallet med utenlandsk opprinnelse på Hadeland.

Figur 2. Hva synes du om antallet med utenlandsk bakgrunn på Hadeland? Prosent.
N = 1232
Kilde: Ung på Hadeland

Figur 2 viser følgende: 64 prosent av ungdommene mener det er akkurat passe mange med utenlandsk bakgrunn på Hadeland, 9 prosent mener det er for få, mens 27 prosent mener at det er for mange. Ifølge SSB (2007b) er andelen personer med innvandrerbakgrunn på Hadeland mellom 4 og 5 prosent. Dette er på nivå med gjennomsnittet for de andre kommunene i Oppland fylke, men sammenlignet med andelen i Norge er andelen klart lavere (7,6 prosent).

I etterkant av vår studie Ung i Gjøvik, ble det reist en god del debatt om ungdoms synspunkter på antallet innvandrere. Årsaken var at hele 46 prosent av Gjøvik-ungdommen mente at det var for mange med utenlandsk bakgrunn i Gjøvik (Johansen og Andersen 2006). Som vi kan se er tallene for Hadeland betraktelig lavere, i forhold til andelen som mener det er for mange innvandrere.

Vi skal se på hvilke grupper som er positive og negative til antallet innvandrere på Hadeland.

Tabell 8. Holdning til antallet med utlendinger i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Alder		Etnisk bakgrunn	
	Gutt	Jente	-15 år	16 år +	Norsk	Innvandrere
Passe	57	70	71	54	64	61
For få	9	9	7	11	7	24
For mange	34	21	22	35	29	15
Sum	100	100	100	100	100	100
Antall	589	636	648	503	1110	115

Kilde: Ung på Hadeland

Tabellen viser at:

- Kjønn spiller en rolle: Gutter er overrepresentert blant de som mener at det er for mange med utenlandsk bakgrunn sammenlignet med jentene, mens jentene er overrepresentert blant de som mener at det er ”akkurat passe”.
- Alder spiller en rolle: De som er 15 år eller yngre er overrepresentert blant de som mener at det er ”akkurat passe” antall med utenlandsk bakgrunn sammenlignet med de fra 16 år og oppover, mens de som er 16 år eller eldre oftere mener at det er for mange.
- Etnisk bakgrunn spiller en rolle: Innvandrere er overrepresentert blant de som mener at det er ”for få” med utenlandsk bakgrunn sammenlignet med de norske, mens de som er norsk oftere mener at det er for mange.

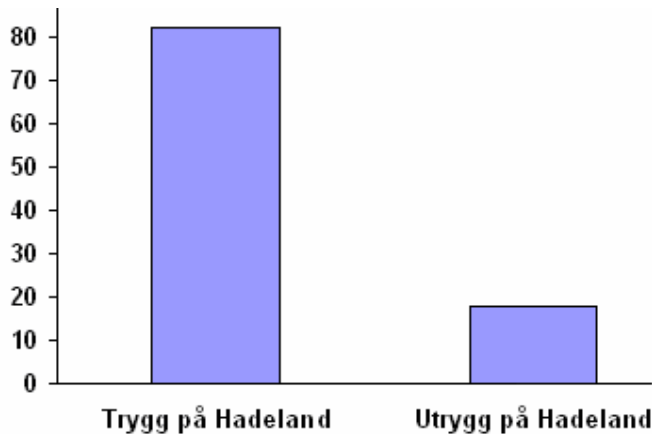
Vi ser også at bosted spiller en rolle når det gjelder holdning til innvandrere på Hadeland.

- Den største forskjellen finner vi mellom Lunner kommune og Jevnaker kommune hvor det er en større andel ungdommer som synes det er for få innvandrere i Lunner.

Ifølge statistikken fra SSB (SSB, 2006b) er Oppland et av de fylker der den relative andelen anmeldte lovbrudd er blant de laveste i landet. Dette gjelder for de fleste kriminalitetsområder som inkluderer: økonomisk/vinnings-, volds-, seksual-, narkotika-, miljø-, trafikk-kriminalitet og skadeverk. Bak disse tallene kan det imidlertid skjule seg store mørketall, og et helt annet spørsmål er om ungdom oppfatter Hadeland som et trygt sted å vokse opp.

På spørsmål om det er steder på Hadeland ungdommene føler seg utrygge, fikk vi følgende svar:

- Et stort flertall på 82 prosent av ungdommene føler seg ikke utrygge noe sted.
- Samtidig sier 18 prosent at det er enkelte steder på Hadeland de føler seg utrygge.

Figur 3. Er det noen steder på Hadeland du ikke føler deg trygg? Prosent.

N = 1252

Kilde: Ung på Hadeland

Vi ba ungdommene om å nevne hvor de føler seg utrygge. Det ble nevnt flere steder og ulike situasjoner de føler seg utrygge i. Følgende områder ble nevnt i avtagende rekkefølge: Lunner/Roa, Gran, Brandbu, Grua, Jevnaker, Jaren. Ellers var det flere situasjoner som ble nevnt som; å gå alene på kveldstid, fester, og der gjenger eller mange ungdommer er samlet

Tabell 9. Utrygghet på Hadeland i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Alder		Etnisk bakgrunn	
	Gutt	Jente	-15 år	16 år +	Norsk	Innvandrer
Trygg	82	83	85	79	83	77
Utrygg	18	17	15	21	17	23
Sum	100	100	100	100	100	100
Antall	597	648	661	509	1126	118

Kilde: Ung på Hadeland

Noen grupper av ungdom føler seg oftere utrygge enn andre. Tabell 9 viser at:

- Det ikke er noen forskjell mellom gutter og jenter.
- De som er 16 år eller eldre er oftere utrygge sammenlignet med de som er 15 år eller yngre. Dette skyldes sannsynligvis at ungdom som er 16 år eller eldre, oftere tilbringer tid på steder som er ”utrygge”, og særlig siden utryggheten fremkommer på kveldstid.
- Innvandrere i utvalget føler seg noe mer utrygge sammenlignet med de som er norske, men denne forskjellen er ikke signifikant.

Da vi gjennomførte Ung i Gjøvik i 2006 hadde det vært en oppblomstring av gjengdannelser som bedriver ulike former for kriminelle handlinger. På bakgrunn av dette undersøkte vi om ungdommene opplever at slike gjengdannelser hadde negativ innflytelse på ungdomsmiljøet i Gjøvik, og vi fant at mer enn 40 prosent av ungdommene mente at gjengdannelser var et negativt element (Johansen og Andersen 2006).

Tematikken rundt gjenger er også relevant for Hadeland. Det viser seg at 43 prosent opplever at gjengdannelser har negativ innflytelse på ungdomsmiljøet. Vi har videre sett nærmere på om noen grupper skiller seg i ut i forhold til dette spørsmålet. Tabellen under viser at:

- Det ikke er forskjeller mellom gutter og jenter.
- De som er 15 år eller yngre oftere opplever gjengdannelser som negative sammenlignet med de som er 16 år eller eldre.
- Det ikke er forskjeller på dette spørsmålet i forhold til etnisk bakgrunn.

Tabell 10. Oppfatning av gjengdannelser i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Alder		Etnisk bakgrunn	
	Gutt	Jente	-15 år	16 år +	Norsk	Innvandrer
Negativ	43	45	33	57	45	43
Ikke-negativ	57	55	67	43	55	57
Sum	100	100	100	100	100	100
Antall	575	622	623	500	1082	115

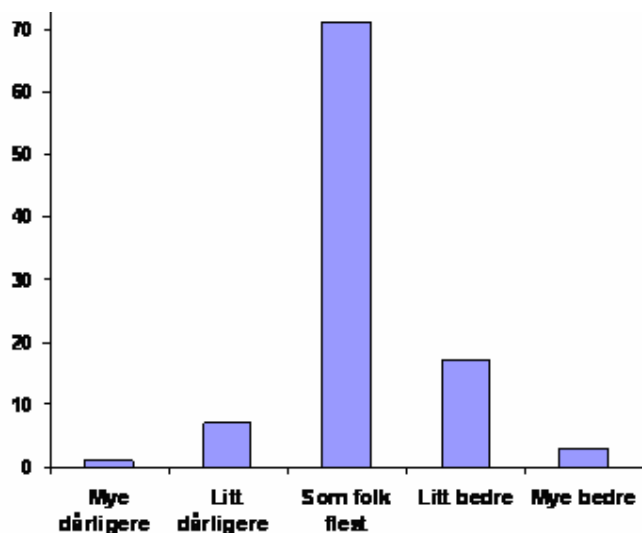
Kilde: Ung på Hadeland

Ser vi på kommunene så er det noen forskjeller. Det er noen flere som mener at gjengdannelser har negativ innflytelse på ungdomsmiljøet i Lunner kommune enn det er i Jevnaker kommune, og den største andelen finner vi blant dem som er bosatt på Roa/Lunner.

2.3 Familiens økonomi

Så lenge det er forskjeller i foreldres økonomi vil det være forskjeller i barn/ungdoms tilgang til økonomiske ressurser. Det vil således i ethvert samfunn være noen unge som er medlemmer i familier/husholdninger som har dårligere råd enn andre og noen som har bedre råd enn andre.

Vi er særlig interessert i ungdommene som kommer dårligst ut økonomisk, og det er ulike måter å identifisere de som lever i husholdninger med lav inntekt: Direkte og indirekte, basert på subjektiv eller objektiv informasjon. I vår undersøkelse av unge på Hadeland tar vi utgangspunkt i subjektiv informasjon, og har bedt ungdommene på Hadeland svare på hvordan de opplever økonomien hjemme.

Figur 4. Hvordan opplever du økonomien hjemme hos dere? Prosent.

N = 1267

Kilde: Ung på Hadeland

Figur 4 viser at 71 prosent opplever at de har det omtrent som folk flest økonomisk, mens 20 prosent mener at de har det bedre råd enn folk flest. 8 prosent mener at deres økonomi hjemme er dårligere enn folk flest, og av disse sier 1 prosent at de har mye dårligere råd.

Tabell 11. Oppfatning av familiens økonomi i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Antall voksne hjemme		Etnisk bakgrunn	
	1	2	Norsk	Innvandrer
Dårligere råd	17	5	8	12
Lik råd	69	73	71	74
Bedre råd	14	22	21	14
Sum	100	100	100	100
Antall	277	955	1146	116

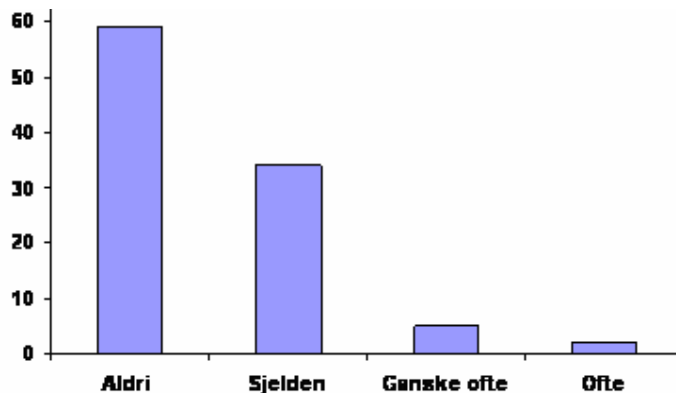
Kilde: Ung på Hadeland

I tabellen over undersøker vi sammenhengen mellom opplevelse av familiens økonomi og antall foreldre ungdommene bor sammen med og etnisk bakgrunn. Resultatene er:

- De som bor sammen med en forelder er overrepresentert blant de som tror at de har dårligere råd enn andre.
- De med annen etnisk bakgrunn enn norsk opplever oftere at de har dårligere råd sammenlignet med ungdommene med norsk etnisk bakgrunn.

Problemet med informasjonen vi får ut av vårt spørsmål om familiens økonomi er at den krever at respondentenes forståelse av ”folk flests” økonomi er den samme. Dette er en forutsetning som ikke kan oppfylles. Imidlertid gir vårt subjektive mål oss et innblikk i hvordan ungdommene selv opplever økonomien hjemme.

En annen måte å forstå økonomiske utfordringer er å eksemplifisere ved å ta utgangspunkt ungdoms aktiviteter. Det vi lurer på er om ungdom opplever at foreldrene ikke har råd til å gi dem penger slik at de delta i aktiviteter på lik linje med andre barn. Sammenhengen mellom ungdommene som sier at de har dårligere råd enn folk flest og de som (ganske) ofte opplever at foreldrene ikke har råd til å gi dem penger er sterk.

Figur 5. Hvor ofte har det hendt at foreldrene dine ikke har hatt råd til å gi deg penger slik at du kunne være med på de samme aktivitetene som vennene dine? Prosent.

N = 1278

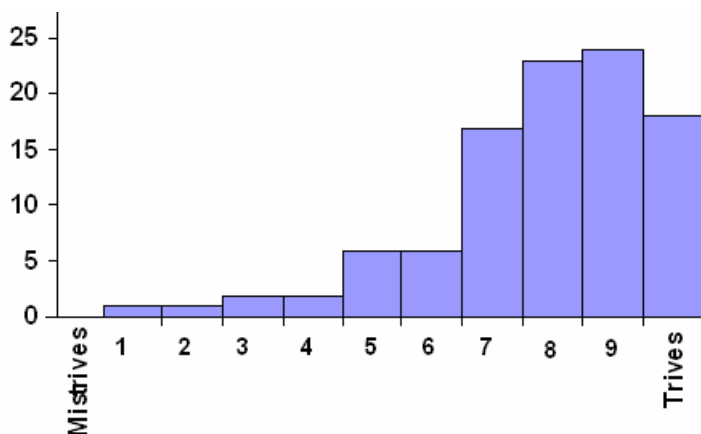
Kilde: Ung på Hadeland

59 prosent av ungdommene har aldri opplevd at foreldrene ikke har hatt råd til å betale slik at de får være med på de samme aktivitetene som vennene, mens 34 prosent har opplevd det en sjelden gang. I underkant av 7 prosent har opplevd slike ting av og til eller ofte, herunder har 2 prosent opplevd dette ofte.

Det er også her en større andel ungdom med en annen etnisk bakgrunn enn norsk som oppgir at foreldrene ofte ikke har penger til dem og det er en noe større andel blant de eldre ungdommene som oppgir at de ikke alltid har penger til å være med på det som vennene er.

2.4 Trivsel på skolen

Det er viktig å inkludere en større seksjon om *livet på skolen* om man ønsker å kartlegge ungdoms oppvekstvilkår. Vi begynner med et generelt spørsmål om ungdoms trivsel på skolen.

Figur 6. Hvor godt trives du på skolen? Antall og prosent.

N = 1187

Kilde: Ung på Hadeland

Som vi kan se av figuren, er det slik at de fleste ungdommene i undersøkelsen trives på skolen:

- 82 prosent har høy trivsel på skolen (trinn 7 til 10)
- 15 prosent er middels fornøyde (trinn 4 til 6)
- 3 prosent mistrives (trinn 0 til 3)

For ungdomsskolene og den videregående skolen på Hadeland er dette gode tall. Vi har sett nærmere på om det er ulikheter ut fra kjønn, trinn, etnisk bakgrunn og familiens økonomi:

- Det er ikke forskjeller mellom jenter og gutter når det gjelder trivsel på skolen
- Det er flere som trives på ungdomsskolen enn videregående skole
- Elever med innvandrerbakgrunn trives i mindre grad enn norsk etniske elever
- Ungdommer som opplever at de har svak familie økonomi trives i mindre grad på skolen enn ungdommer med middels og god familie økonomi.

Tabell 12. Trivsel på skolen i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Trinn		Etnisk bakgrunn		Fam. økonomi		
	Gutt	Jente	Ungd	Vgs	Norsk	Innvandrer	L	M	H
Trives godt	82	82	83	81	83	73	73	83	84
Middels	15	15	15	15	14	20	22	14	11
Trives ikke	3	3	2	4	3	7	5	3	5
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	556	626	639	548	1073	107	102	816	242

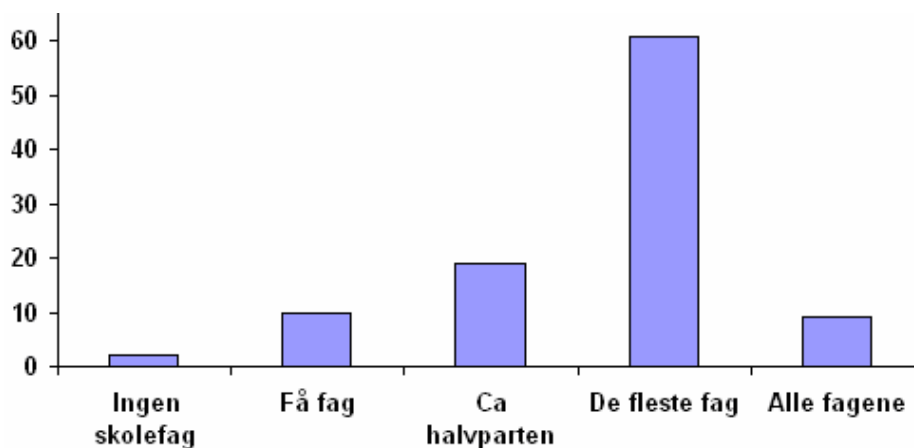
Kilde: Ung på Hadeland

Vi har videre spurt om elevene på videregående og deres linjevalg. 80 prosent er fornøyd.

2.5 Mestring på skolen

Det neste punktet er skolemestring. Vi har spurt hvor mange fag elevene opplever at de lykkes i:

- 9 prosent føler at de mestrer alle fagene, og 61 prosent mestrer de fleste fagene.
- 19 prosent av ungdommene opplever at de mestrer ca. halvparten av fagene.
- 12 prosent av ungdommene forteller at de mestrer få eller ingen fag.

Figur 7. Mestring på skolen. Prosent.

N = 1284

Kilde: Ung på Hadeland

Ser vi skolemestring i sammenheng med kjønn, skoletrinn, etnisk bakgrunn og økonomi så viser tabellen under at:

- Det er ingen forskjell mellom jenter og gutter.
- Det er flere på ungdomskolen som synes de mestrer skolen godt enn på videregående.
- Elever med innvandrerbakgrunn opplever at de mestrer skolen dårligere enn etnisk norske elever.
- Elever med passe/god familieøkonomi mestrer skolen bedre enn de med dårlig økonomi.

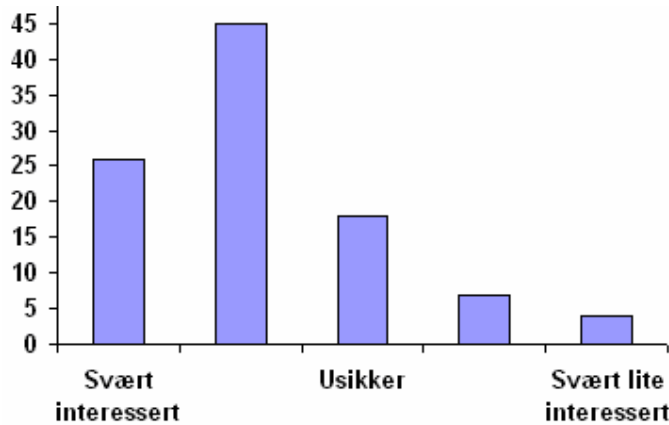
Tabell 13. Skolemestring i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Trinn		Etnisk bakgrunn		Fam. økonomi		
	Gutt	Jente	Ungd	Vgs	Norsk	Innvandrer	L	M	H
God mestring	69	70	74	64	71	56	42	71	73
Middels	18	19	16	22	18	26	30	18	18
Lav mestring	13	11	10	14	11	18	28	11	9
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	607	670	706	578	1159	117	105	894	253

Kilde: Ung på Hadeland

Vi vet fra Ung i Gjøvik at to andre sentrale forklaringsvariabler for skolemestring er

- at foreldrene er lite interessert i ungdommenes skolearbeid
- at ungdommene ikke jobber godt nok med skolearbeidet

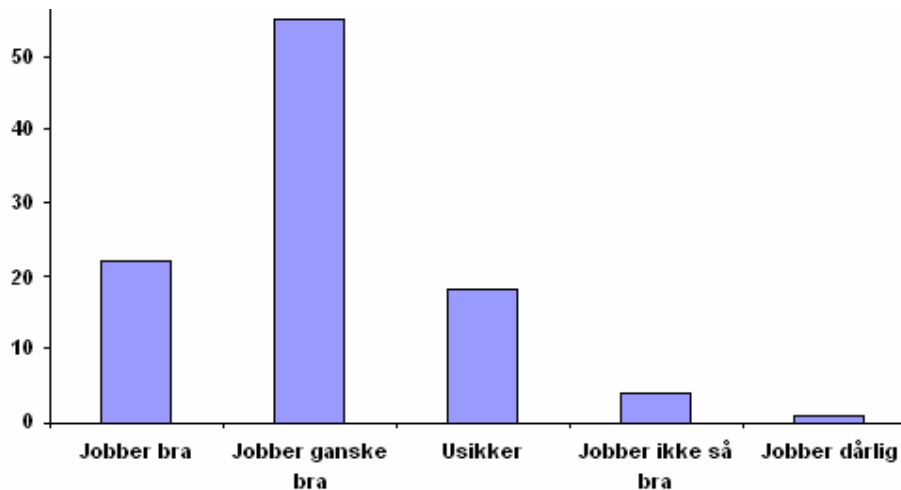

Figur 8. De voksne hjemme er svært interessert i skolearbeidet mitt. Prosent.

N = 1195

Kilde: Ung på Hadeland

Rundt 70 prosent av ungdommene opplever at foreldrene er interesserte i skolearbeidet deres, mens 18 prosent er usikre, og 12 prosent mener at foreldrene ikke er så veldig interessert. Korrelasjonen mellom foreldrenes interesse og skolemestring er sterk.

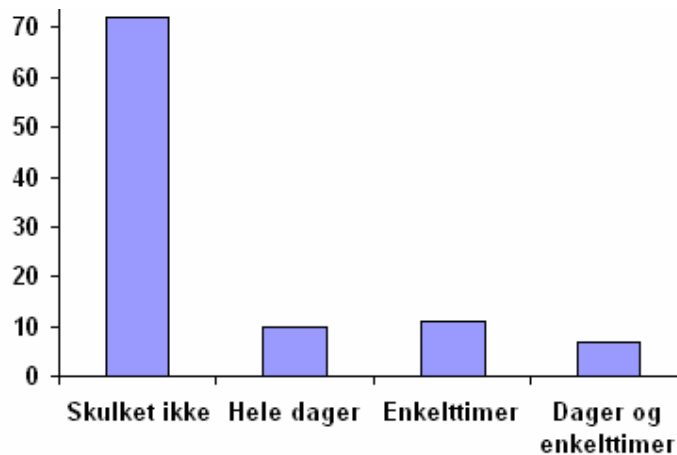
Figur 9. Jeg synes at jeg jobber bra med skolearbeidet. Prosent.

N = 1224

Kilde: Ung på Hadeland

77 prosent av ungdommene synes ikke de jobber bra med skolearbeidet, mens 5 prosent mener at de jobber dårlig. 19 prosent er usikre. Korrelasjonen mellom om elevene synes de jobber godt med skolearbeidet og skolemestring er sterk.

Et annet tema er skulking. Ifølge *Ung i Norge* (Pape og Falck 2003) har 52 prosent av 13-17 åringer skulket skolen en eller flere ganger. Ved studien av Gjøvik-ungdom fant vi at rundt 30 prosent hadde skulket i forrige skoleår (Johansen og Andersen 2006). Hvordan er så situasjonen på Hadeland?

Figur 10. Hvor ofte skulket du skolen i løpet av forrige skoleår? Prosent.

N = 1277

Kilde: Ung på Hadeland

Figuren viser at på Hadeland var det 72 prosent av ungdommene som ikke skulket forrige skoleår. Av de som skulket var det 10 prosent som skulket hele dager og 11 prosent som skulket enkelttimer. 7 prosent skulket både enkelttimer og hele dager.

Tabellen under viser hvem som skulker om vi ser på kjønn, skoletrinn, etnisk bakgrunn og familieøkonomi.

- Kjønn har ingen betydning
- Det er flere som skulket på videregående sammenlignet med ungdomsskolen
- Etnisk bakgrunn har ingen betydning
- Flere med middels familieøkonomi skulket ikke i forrige skole år sammenlignet med elever med dårlig familieøkonomi

Tabell 14. Skulking i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Trinn		Etnisk bakgrunn		Fam. økonomi		
	Gutt	Jente	Ungd	Vgs	Norsk	Innvandrere	L	M	H
Skulket	30	27	16	43	28	32	38	26	33
Skulket ikke	70	73	84	57	72	68	62	74	67
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	602	669	704	573	1153	117	103	893	253

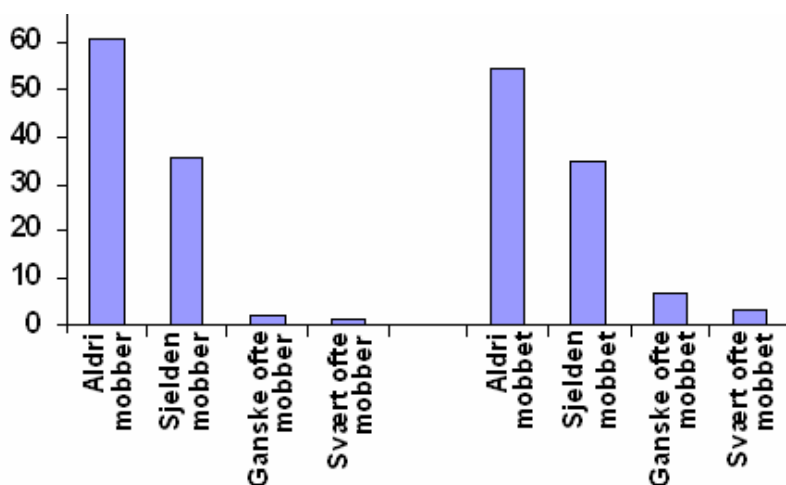
Kilde: Ung på Hadeland

2.6 Mobbing på skolen

I Opplæringsloven kapittel 9a om elevene sitt skolemiljø står det at “alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring”. Vi skal her se nærmere på det psykososiale miljøet, og her heter det:

”alle elever har en individuell rett til ikke å bli sjikanert gjennom krenkende ord og handlinger, som mobbing, vold, rasisme, diskriminering og utestenging.”

På landsbasis er det snakk om at 7 prosent av elevene i ungdomsskole og vidaregåande skole mobbes (Pape og Falck 2003). Vi spurte elevene om de har opplevd å bli mobbet eller om de har mobbet selv.¹

Figur 11. ”Mobbet/plaget andre elever?” og ”Opplevd å bli mobbet/plaget av elever?” Prosent. N = 1270

Kilde: Ung på Hadeland

61 prosent av ungdommene oppgir at de aldri mobber, mens 39 prosent av ungdommene innrømmer å ha mobbet andre. Av disse sier 36 prosent at de mobber sjelden, mens 1 prosent mobber svært ofte. På den andre siden sier 55 prosent av ungdommene at de aldri blir mobbet, mens 45 prosent hevder at de har opplevd mobbing. Av disse sier 35 prosent at de blir mobbet sjeldent, mens 10 prosent (ganske) ofte opplever mobbing.

Vi har sett nærmere på ”mobberne” og de som er utsatt for mobbing.

- Grupper som er overrepresentert blant ”mobberne” er
  - gutter
  - elever på vidaregåande skole
- Grupper som er overrepresentert blant de ”mobbete” er
  - ungdom med innvandrerbakgrunn
  - ungdom i familier med dårlig økonomi

¹ I spørreskjemaet ble mobbing definert: ”En person blir mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger over tid blir utsatt for negative handlinger (fysisk/psykisk) fra enten en eller flere personer”.

Tabell 15. Mobbing i forhold til respondenteres karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Trinn		Etnisk bakgrunn		Fam. økonomi		
	Gutt	Jente	Ungd	Vgs	Norsk	Innvandrere	L	M	H
Mobber ofte	5	1	2	5	3	3	4	3	4
Blir ofte mobbet	10	10	10	10	9	22	16	10	8

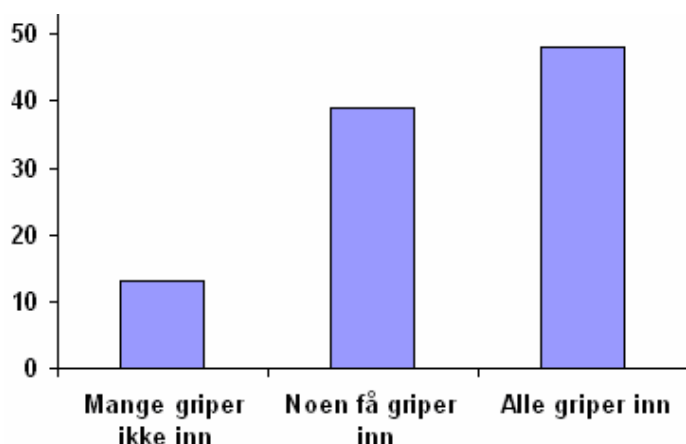
Kilde: Ung på Hadeland

I Opplæringsloven heter det videre om mobbing:

”Alle som arbeider på skolen, plikter til å sørge for at ikke en eneste elev blir utsatt for slike ord og handlinger (mobbing, vold, rasisme, diskriminering og utestenging).”

I Ung i Gjøvik tok vi også opp lærernes rolle i forhold til mobbing. Det ble noe debatt om resultatene i etterkant, da det viste seg at ”bare” 53 prosent mente at alle lærerne ved deres skole griper inn om de ser eller får høre om mobbing. 13 prosent av ungdommene mente sågar at det var mange lærere som ikke grep ved mobbing (Johansen og Andersen 2006).

Tematikken angående læreres rolle i forhold til mobbing er også ansett som viktig av Gran, Jevnaker og Lunner. Vi har derfor spurt om ungdommene opplever det slik at lærerne griper inn om de ser eller får høre om mobbing.

Figur 12. Griper lærerne inn om de ser eller får høre om mobbing. Prosent.

N = 1204

Kilde: Ung på Hadeland

48 prosent mener at alle lærerne på skolen griper om de ser eller får høre om mobbing. 39 prosent mener at det er noen få lærere ved deres skole som griper inn. 13 prosent mener at mange lærere ved skolen ikke griper inn om de ser eller får høre om mobbing.

Det mest interessante er hva de som mobber og de som blir mobbet sier. Elever som mobbes av og til eller ofte er mest kritiske til lærerne, og denne gruppen er klart overrepresentert blant de som oppfatter det slik at det er en del lærere som ikke griper inn. Tabellen på neste side viser at:

- Hele 24 prosent av de som blir mobbet opplever at mange lærere ikke griper inn, sammenlignet med 12 prosent blant de som ikke blir mobbet.

- Motsatt finner vi at 50 prosent av de som ikke blir mobbet opplever at alle lærere griper inn mot mobbing, sammenlignet med 31 prosent av de mobbete.

Mange av de som mobber ofte føler seg også svært trygge på at det er mange lærere som ikke tør/vil gripe inn når de sjikanerer andre elever.

- Hele 32 prosent av de som mobber opplever at mange lærere ikke griper inn, sammenlignet med 12 prosent blant de som ikke mobber.
- Motsatt finner vi at 49 prosent av de som ikke mobber opplever at alle lærere griper inn mot mobbing, sammenlignet med 24 prosent av de mobbete.

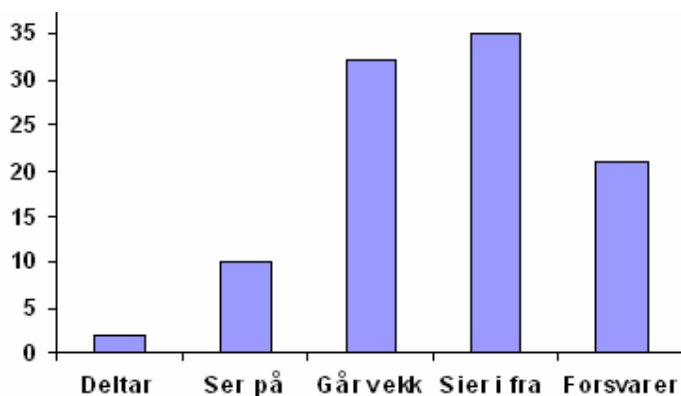
Tabell 16. Oppfatning av læreres rolle ved mobbing blant mobberne og de mobbete. Prosent.

	Mobber selv		Blir mobbet	
	Mobberne	Andre	De mobbete	Andre
Mange griper ikke inn	32	12	24	12
Noen griper ikke inn	44	39	45	38
Alle griper inn	24	49	31	50
Sum	100	100	100	100
Antall	34	1160	119	1063

Kilde: Ung på Hadeland

Hva gjør elevene hvis de ser eller får høre om mobbing?

Ifølge ungdommene er det slik at 67 prosent sier at de griper aktivt inn mot mobbing: 22 prosent vil forsvare den mobbete om de ser at noen blir mobbet, mens 35 prosent vil gi beskjed til lærerne. 12 prosent av ungdommene griper derimot aktivt inn ved å oppfordre til mobbing: 10 prosent ser gjerne på at andre mobbes, mens 2 prosent selv vil delta. 31 prosent av ungdommene velger å skygge unna, men vi vet ikke om det er fordi de ikke bryr seg om at andre plages eller fordi de ikke tør å gjøre noe.

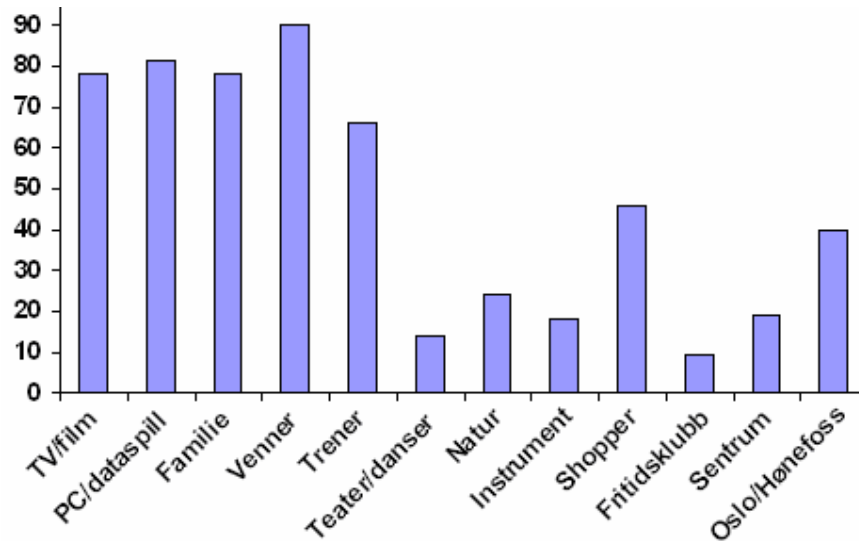
Figur 13. Hva gjør du hvis du ser noen bli mobbet på skolen? Prosent.

N = 1190

Kilde: Ung på Hadeland

2.7 Bruk av fritiden

Vi skal nå se på hva ungdommen på Hadeland bruker fritiden sin til. Informantene ble bedt om å krysse av for en rekke aktiviteter, om de gjør det aldri eller ofte.

Figur 14. Hva gjør du på fritiden? Ganske ofte/svært ofte. Prosent.

N = Varierende

Kilde: Ung på Hadeland

Listen over kategorier var ganske utfyllende, og ut i fra svarene virker det som vi har truffet bra i forhold til fritidsinteresser. I rangert rekkefølge finner vi følgende resultater:

- 90 prosent bruker mye av fritiden sin på å være sammen med venner.
- 81 prosent bruker PC eller spiller dataspill i fritida.
- 78 prosent ser ganske eller svært ofte på TV/film i fritida.
- 78 prosent bruker mye av fritiden sin sammen med familien.
- 66 prosent trener (uorganisert/i idrettslag).
- 46 prosent fyller fritiden sin med en god del shopping.
- 40 prosent reiser ganske/svært ofte inn til Oslo eller Hønefoss
- 24 prosent går på tur i skog og mark.
- 19 prosent ”henger” ganske ofte i sentrum.
- 18 prosent spiller instrument ganske/svært ofte.
- 14 prosent spiller teater eller danser på fritida.
- 9 prosent tilbringer mye tid på fritidsklubb.

Vi har også her sett på forskjeller mellom ulike grupper av ungdommer. Vi har sett på kjennetegn som kjønn, alder og etnisk bakgrunn.

Tabell 17. Ofte utførte aktiviteter i forhold til respondenterens karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Alder		Etnisk bakgrunn	
	Gutt	Jente	-15 år	16 år +	Norsk	Innvandrere
Ser på TV/film	76	79	79	75	77	79
Bruker PC eller spiller dataspill	83	80	82	80	81	84
Er sammen med familie	74	82	83	73	79	73
Er sammen med venner	90	90	90	90	91	81
Trener (uorganisert/ i idrettslag)	67	67	72	59	68	60
Spiller teater/danser	4	22	16	10	13	16
Går på tur i skog og mark	19	29	27	22	25	22
Spiller instrument	20	17	20	17	18	23
Shopper	23	67	48	45	46	50
Er på fritidsklubb	9	9	12	5	9	12
Henger i "sentrum"	19	18	22	16	18	28
Reiser inn til Oslo/Hønefoss	32	46	37	44	39	51

N = 1250

Kilde: Ung på Hadeland

Det er kjønnsforskjeller når det gjelder enkelte aktiviteter:

- Shopping: 67 prosent av jentene shopper ofte sammenlignet med 23 prosent av guttene.
- Dans/teater: 22 prosent av jentene gjør dette ofte sammenlignet med 4 prosent gutter.
- Reise inn til Oslo eller Hønefoss: 46 prosent av jentene gjør dette ofte, sammenlignet med 32 prosent av guttene.
- Turer i skog og mark: 29 prosent av jentene gjør dette ofte, sammenlignet med 19 prosent av guttene.

Det er to ganske store aldersforskjeller:

- Trening: Det er flere på 15 år og yngre som trener ofte sammenlignet med de som er 16 år eller eldre: 72 mot 59 prosent.
- Familietid: Det er flere på 15 år og yngre som er mye sammen med familien sammenlignet med de som er 16 år eller eldre: 83 mot 73 prosent.

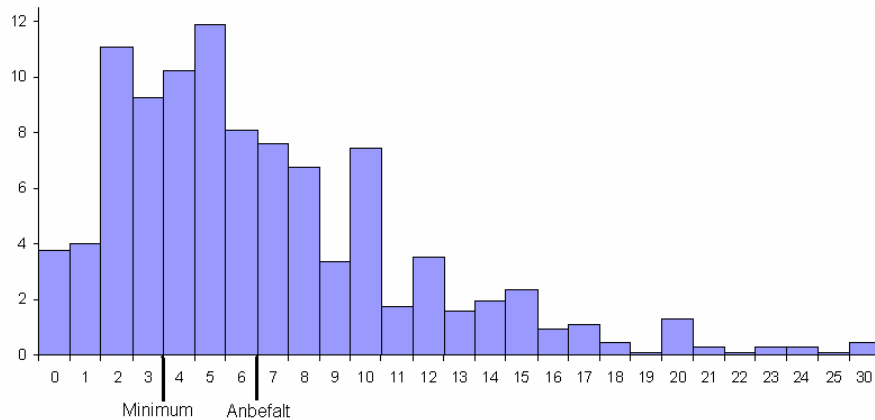
Det er fire ganske store forskjeller i forhold til etnisk bakgrunn:

- Norske ungdommer er oftere sammen med venner enn innvandrere: 91 mot 81 prosent.
- Norske ungdommer trener oftere sammenlignet med innvandrere: 68 mot 60 prosent.
- Innvandrere "henger" oftere i sentrum enn nordmenn: 28 mot 18 prosent.
- Innvandrere reiser oftere inn til Oslo/Hønefoss enn nordmenn: 51 mot 39 prosent.

I og med at det er tre kommuner som er involvert i studien, har vi også sett på likheter og ulikheter mellom disse i forhold til bruk av fritiden. Vi finner da følgende:

- Mange ser mye på tv/film og er sammen med familien sin, i særlig grad i Jevnaker.
- Det er stor forskjell mellom kommunene når det gjelder fritidsklubber. 17 prosent i Jevnaker er ofte på det mot 5 prosent i Lunner
- 27 prosent av ungdommene i Jevnaker reiser inn til sentrum ofte, mens det gjelder 14 prosent av ungdommene i Lunner. Andelene er større når det gjelder å dra inn til Oslo eller Hønefoss. 50 prosent i Jevnaker gjør ofte det sammenlignet med 35 prosent i Gran.

Det har vært et betydelig fokus på barn og fysisk aktivitet de senere år. Forskning har vist at dagens barn og unge i stor grad benytter fritida innendørs, i enten passiv aktivitet (TV) eller sosial aktivitet (PC, spill). Slik innendørs virksomhet krever mindre fysisk aktivitet enn lek og trening utendørs. Bakgrunnen for økt bekymring med henhold til et redusert aktivitetsnivå hos barn og unge er knyttet til at en rekke studier har vist at det å leve et fysisk aktivt liv er viktig for den fysiske helsen, og muligens også for psykisk helse.

Figur 15. Timer i uka som det drives fysisk aktivitet av middels/høy intensitet? Prosent.
N = 1077

Kilde: Ung på Hadeland

På Hadeland er ungdommene fysisk aktive i 6,6 timer i gjennomsnitt, mens medianen er 5 timer per uke. Spredningen er imidlertid stor, da noen oppgir 30 timer, mens andre oppgir 0 timer.

Det er noen feilkilder ved dette spørsmålet som tilsier at situasjonen egentlig kan være bedre: Det kan være at begrepet middels/høy intensitet er misforstått og kun inkluderer trening, og det er mulig at noen elever ikke har tatt med aktiviteter på skolen. Vi må ta kritikk for måten spørsmålet er stilt på, da det kan være at enkelte kun har tenkt på trening som fysisk aktivitet.

Sosial- og helsedirektoratet (2007) har anbefalt at alle barn og unge bør være fysisk aktive 60 minutter per dag, og at aktiviteten skal være variert og inkludere både moderat og høy intensitet. I forhold til anbefalingen er det bare 42 prosent av ungdommene som oppfyller anbefalingen.

Tabell 18. Fysisk aktivitet i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

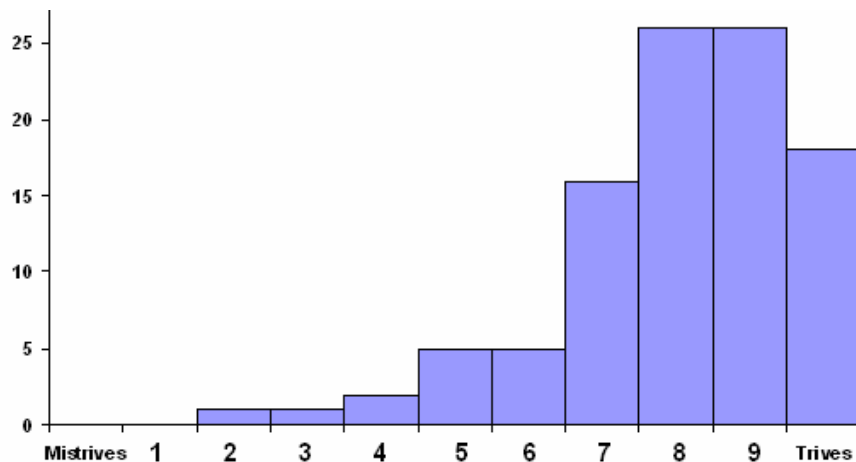
	Kjønn		Alder	
	Gutt	Jente	-15 år	16 år +
Gjennomsnitt	7,6	5,8	6,5	7,0
Median	6	5	6	6
Standardavvik	5,5	4,1	4,3	5,5
Antall	510	563	551	454

Kilde: Ung på Hadeland

Som tabellen over viser, varierer hvor mye man driver med fysisk aktivitet både med kjønn og alder: Jentene driver noe mindre på med fysisk aktivitet sammenlignet med guttene, mens eldre ungdom driver noe mindre med fysisk aktivitet enn de som er yngre.

2.8 Livskvalitet og nettverk

Livskvalitet handler om den enkeltes opplevelse av livet. Vi har stilt spørsmål om hvor fornøyde ungdommene er med tilværelsen generelt, om forhold til venner, familie, syn på seg selv og om hvem de vil snakke med om de har problemer.

Figur 16. Det verste mulige liv til det best mulige liv. Prosent.

N = 1185

Kilde: Ung på Hadeland

Som vi kan se er det slik at de fleste ungdommene i undersøkelsen er fornøyde med livet sitt:

- 86 prosent er godt fornøyde med livet sitt (trinn 7 til 10)
- 12 prosent er middels fornøyde med livet sitt (trinn 4 til 6)
- 2 prosent mistrives med livet sitt (trinn 0 til 3).

Årsakene til at man er langt nede kan ha med forholdet til venner, familie, eller at man ikke har noen å prate med. Dette ser vi nærmere på i tabellen under.

Tabell 19. Vurder følgende utsagn. Prosent.

	Uenig	Usikker	Enig	Samlet	Antall
Jeg har gode venner	2	2	96	100	1280
Jeg har et godt forhold til min familie	3	3	94	100	1272
Mine foreldre <i>ser</i> meg og <i>bryr</i> seg om meg	3	3	94	100	1259
Ingen kjenner meg særlig godt	74	16	10	100	1250

Kilde: Ung på Hadeland

Tabellen viser at de aller fleste opplever at de har gode venner, et godt forhold til familien og at foreldrene bryr seg om dem. Flertallet føler også at de har noen som kjenner dem godt.

Når man opplever noe som er vondt og vanskelig er viktig å ha noen å prate med. Vi har derfor spurt hvem ungdommene vil søke hjelp hos først.

Tabell 20. Om noe er vondt og vanskelig: Hvem søker du hjelp hos først? Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Mor og/eller far	547	45
Kjæreste/en god venn	505	42
Søsken	55	4
MSN/Chattekanal/Nettsider med forum	27	2
Helsepersonell (lege/psykolog/helsesøster)	23	2
Andre personer	30	3
Har ingen å snakke med	30	3
Totalt	1217	100

Kilde: Ung på Hadeland

Tabellen viser at de fleste kan snakke med og søke hjelp hos foreldrene. På en god andreplass er gode venner eller kjæreste. En liten andel, 3 prosent, opplever at de ikke har noen de kan snakke med.

I og med at det er tre ulike kommuner på Hadeland har vi sett på ulikheter og likheter mellom dem i forhold til temaet nettverk. Vi finner følgende ulikheter:

- Det er noen flere ungdommer som vil oppsøke helsepersonell i Gran sammenlignet med de andre kommunene.
- Det er noen flere ungdommer som vil snakke med mor og/eller far i Jevnaker sammenlignet med de andre kommunene.

2.9 Seksualitet

Seksualitet er et privat felt, men samtidig har man sett en oppblomstring av studier knyttet til unge menneskers seksualatferd. En viktig årsak til dette er at tabuene rundt sex rives ned og at samfunnet har utviklet seg i en liberal retning. De landsrepresentative undersøkelsene Ung i Norge 1992 og 2002 har begge tatt opp tematikken ungdoms seksualatferd, og resultatene her viser at normene som tidligere forhindret ungdom fra å bli seksuelt aktive har blitt svakere og debutalderen synker. Seksuell praksis endres også som følge av økt åpenhet (Pedersen og Samuelsen 2003).

Tross f.eks. massemedias (over)eksponering av temaet seksualitet, er det ikke nødvendigvis slik at ungdom opplever at de får god nok informasjon om seksualitet. I tabellen på neste side ser vi på om ungdommene mener at det er viktig å få informasjon om seksualitet og om de opplever at den informasjon de tilbys er god nok. Samlet så angir flertallet følgende:

- 76 prosent mener at det er viktig å få informasjon om seksualitet.
- 74 prosent synes at de får nok informasjon om seksualitet..

Tabell 21. Oppfatninger av informasjon om seksualitet i forhold til alder og kjønn. Prosent.

	Kjønn		Alder		Alle
	Gutt	Jente	- 15 år	16 år +	
Viktig å få informasjon om seksualitet					
Enig	73	78	71	82	76
Usikker	19	18	23	13	18
Uenig	8	4	6	6	6
Sum	100	100	100	100	100
Antall	581	648	647	509	1235
Får nok informasjon om seksualitet					
Enig	73	75	67	83	74
Usikker	17	19	23	11	18
Uenig	10	6	10	6	8
Sum	100	100	100	100	100
Antall	578	646	643	509	1230

Kilde: Ung på Hadeland

Tabellen viser at majoriteten av både gutter og jenter mener at det er viktig å få informasjon om seksualitet, og at majoriteten mener at de får nok informasjon om seksualitet.

Når det gjelder alder, så finner vi følgende:

- Det er en større andel på 16 år og eldre som synes at det er viktig å få informasjon sammenlignet med de som er 15 år og yngre.
- Samtidig er det flere som 15 år eller yngre som opplever at de ikke får nok informasjon om seksualitet, sammenlignet med de som er 16 eller eldre.

I tilknytning til Ung i Gjøvik fra 2006 tok vi opp tematikken rundt tvang og sexpress. Både vår studie fra Gjøvik (Johansen og Andersen 2006) og en tilsvarende ungdomsstudie fra Trondheim (Johansen 2006) har avdekket at tenåringsjenter er særlig utsatt for press og tvang i forhold til å ha sex. I Ung på Hadeland har vi tatt opp tematikken rundt sexpress på nytt.

Tabell 22. Sexpress i forhold til alder og kjønn. Prosent.

	Kjønn		Alder		Alle
	Gutt	Jente	- 15 år	16 år +	
Har du opplevd press i forhold til å ha sex?					
Nei	95	89	97	86	91
Ja	5	11	3	14	9
Sum	100	100	100	100	100
Antall	595	664	662	520	1265
Har du debutert seksuelt?					
Nei	72	67	89	46	69
Ja	28	33	11	54	31
Sum	100	100	100	100	100
Antall	581	652	647	510	1239

Kilde: Ung på Hadeland

Det første spørsmålet er: Har du opplevd press i forhold til å ha sex? Dette spørsmålet ble stilt til alle ungdommene uansett om de har debutert seksuelt eller ikke.

Nå er det jo imidlertid slik at ungdommene på Hadeland har ulike erfaringer knyttet til praktisering av sex. 69 prosent av ungdommene har ikke debutert seksuelt, mens 31 prosent har debutert seksuelt. Ikke overraskende er jentene noe overrepresentert sammenlignet med guttene når det gjelder det å ha debutert. I forhold til alder ser vi at bare 11 prosent under den seksuelle lavalder har debutert seksuelt, mens dette gjelder 54 prosent av de over 16 år.

De som har debutert seksuelt har blitt spurt to oppfølgingsspørsmål i forhold til sexpress. Disse er: Har du hatt sex mot din vilje? Dersom du har hatt sex mot din vilje, var en av partene i ruspåvirket tilstand? Det er (selvfølgelig) ingen gutter som har hatt sex mot sin vilje, så derfor vil vi her kun se på jentene:

- Blant jentene som er 15 år eller eldre, er det 13 prosent som har vært utsatt for press og tvang i forhold til å ha sex.
- I 25 prosent av tilfellene der jenter hadde hatt sex mot sin vilje, var en av partene i ruspåvirket tilstand.

På grunn av at vi ser på tre kommuner, kan det være greit å se på spørsmålene om seksualitet på et kommunenivå. Vi ser her kun på ulikhetene mellom kommunene. Ulikhetene kommer vel av andre faktorer enn selve bostedet, men vi presenterer likevel resultatene der det er signifikante ulikheter:

- Flere har opplevd sexpress på Lunner (12 prosent) sammenlignet med de andre kommunene.
- Flere har debutert seksuelt på Lunner (34 prosent) sammenlignet med de andre kommunene.

2.10 Kriminalitet og problematferd

En egen seksjon i studien har handlet om kriminell eller utagerende atferd. I tabellen under gjennomgår ulike former for slik atferd.

Tabell 23. Kriminell atferd. Prosent. Har du ...

	Ja	Nei	Sum	N
... vært borte en hel natt uten at foreldre ikke visste hvor du var?	19	81	100	1270
... stjålet noe i butikk?	13	87	100	1263
... med vilje utført hærverk/skade?	18	82	100	1264
... vært i slåsskamp med andre ungdommer?	23	77	100	1261
... vært i kontakt med politi på grunn av noe ulovlig du har gjort?	8	92	100	1266
... blitt utsatt for trusler eller vold?	19	81	100	1252

Kilde: Ung på Hadeland

Tabellen viser blant annet følgende:

- 19 prosent oppgir at de har vært borte en hel natt uten at foreldrene visste hvor de var.
- 18 prosent oppgir at de har utført hærverk eller skade med vilje.²
- 13 prosent oppgir at de har stjålet i butikk.
- 8 prosent har vært i kontakt med politiet fordi de har gjort noe ulovlig.

Det neste temaet er slåssing. På Hadeland 23 prosent vært i slåsskamp med andre ungdommer. Disse tallene kan sammenlignes med studien i Gjøvik. I Ung i Gjøvik fant vi at 17 prosent av alle ungdommer har vært i slåsskamp i løpet av det siste året, og at det i hovedsak var gutter mellom 14 til 18 år som slåss (Johansen og Andersen 2006).

Vold og trusler om vold er et stort problem i enkelte byer. På Hadeland har 19 prosent vært utsatt for trusler eller vold. Motivene bak truslene og volden har her vært makt eller vise hvem som er sjefen for 45 prosent av tilfellene, 20 prosent oppga sjalusi som motiv, 5 prosent seksuelt motiv, mens 2 prosent mener at rasistiske motiv ligger bak og 3 prosent ran eller utpressing. 26 prosent anga annet motiv som årsak til trusler og vold de har opplevd.

Tallene for Ung på Hadeland kan sammenlignes med andre studier. Haaland (2003) finner at i Kristiansand og Drammen har 23 prosent av ungdommene vært utsatt for trusler/vold. Studien viser at 24 prosent av truslene handlet om rasisme, 9 prosent om ran/utpressing, 5 prosent har hatt et seksuelt motiv, mens 62 prosent har hatt et annet motiv. Vi fant at i Gjøvik hadde 22 prosent av ungdommene vært utsatt for trusler/vold (Johansen og Andersen 2006). Det viste seg at motivet i 32 prosent av tilfellene var "ære"/vise hvem som er sjefen, 20 prosent har blitt truet pga. sjalusi, 6 prosent anga et seksuelt motiv, 3 prosent av truslene var rasistisk motivert, 3 prosent handlet om ran/utpressing, og i 32 prosent av sakene var motivet et annet.

Vi skal også her se nærmere på ulikheter mellom kommunene:

- Flere har stjålet i butikk og utført hærverk/skade med vilje i Lunner (henholdsvis 19 og 22 prosent) sammenlignet med de andre kommunene
- Det er flere som har vært utsatt for trusler i Lunner enn i de to andre kommunene: 24 prosent mot 16-17 prosent

2.11 Rusmidler

I den siste seksjonen skal vi se på ungdoms bruk av rusmidler. Vi begynner med de tradisjonelle rusmidlene, og ser bruken av disse i forhold til alder og kjønn. Den klareste forskjellen er mellom de som er 16 år eller eldre og de som er 15 år eller yngre.

---

² I studier som Ung i Norge (Pape og Falck 2003) og Ung i Gjøvik (Johansen og Andersen 2006) er spørsmålsformuleringene annerledes enn her, og det gjør det ikke mulig å sammenligne direkte. Blant annet stiller de/vi spørsmål om spesifikke summer i forhold til stjeling og hærverk.

Tabell 24. Har du prøvd noe av dette 1. Prosent.

	- 15 år						16 år +					
	Gutt			Jente			Gutt			Jente		
	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk
Sigaretter	73	24	3	77	20	3	39	36	25	42	36	22
Snus	71	21	8	83	12	5	27	26	47	50	29	21
Øl/vin/sprit	48	42	10	55	31	14	13	18	71	11	22	67
Ulovlig alkohol	90	9	1	89	7	4	52	26	22	61	30	9

Kilde: Ung på Hadeland

La oss først se på de som er 15 år eller yngre.

- Øl/vin/sprit er ikke overraskende det rusmidlet flest har prøvd (rundt 50 prosent).
  - Det er en liten kjønnsforskjell, da noen flere jenter ikke har drukket alkohol, sammenlignet med guttene.
- Sigaretter og snus følger deretter
  - Flere gutter enn jenter har prøvd snus (29 mot 19 prosent), mens det kun er nyanseforskjeller når det gjelder sigaretter.
- Hjemmebrent/smuglersprit har bare rundt 10 prosent prøvd.
  - Det er ingen forskjeller mellom gutter og jenter.

I gruppen som er 16 år eldre er bildet dette.

- Kun 12 prosent har ikke prøvd øl/vin/sprit, men 69 prosent drikker av og til/ofte
  - Det er ingen kjønnsforskjell.
- Kun 12 prosent har ikke prøvd øl/vin/sprit, men 69 prosent drikker av og til/ofte
  - Det er ingen kjønnsforskjell.
- Snus er en "guttegreie": 50 prosent av jentene har prøvd snus sammenlignet med 73 prosent av guttene.
- 48 prosent av guttene og 39 prosent av jentene har prøvd hjemmebrent/smuglersprit.

Vi spurte også om ungdommenes forhold til ulike typer narkotika. I forhold til disse spørsmålene var det bare tre som er 15 år eller yngre som har prøvd hasj, og denne aldersgruppen er tatt ut av tabellen.

Tabell 25. Har du prøvd noe av dette 2. Prosent.

	16 år +					
	Gutt			Jente		
	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk
Hasj/Marihuana	92	4	4	92	5	3
AS*	95	1	1	97	0	0
Andre narkotika	98	4	1	100	1	2

* Anabole steroider

Kilde: Ung på Hadeland

Ikke overraskende er det en del ungdommer som har prøvd/bruker hasj/marihuana, nærmere bestemt 8 prosent av de som er 16 år eller eldre. Denne andelen beskjedent i forhold til andre

norske studier: Ved undersøkelsen Ung i Norge rapporterer 11 prosent å ha prøvd hasj (Pape og Falck 2003).³

Anabole steroider er neste stoff på lista. I alt rapporter 1 prosent som er 16 år eller eldre å ha prøvd steroider. Dette gjelder gutter.

Til sist ser vi andre stoffer som piller/amfetamin/extacy/kokain, og slike narkotiske stoffer rapporterer 4 prosent å ha prøvd. På landsbasis rapporterer 4 prosent bruk av amfetamin og lignende (Pape og Falck 2003).⁴

Mellom kommune finner vi forskjeller som delvis kan forklares på grunn av underrepresentasjon av ungdom over 16 år fra Jevnaker:

- 20 prosent drikker øl/vin/sprit kjøpt på utsalg i Lunner sammenlignet med 9 prosent i Jevnaker. Gran har en prosent på 15, men der er det en større andel som drikker av og til (23 prosent) enn i de to andre kommunene
- 10 prosent røyker ofte i Lunner mot 3 prosent i Jevnaker kommune

---

³ Haaland (2003) finner at i Kristiansand har 15 prosent prøvd hasj, mens i Drammen har 17 prosent prøvd hasj.

⁴ Haaland (2003) finner at i Kristiansand har 5 prosent prøvd amfetamin, mens i Drammen har 6 prosent prøvd amfetamin

3 Veien videre

I denne rapporten presenterer vi hovedresultatene fra noen av resultatene fra undersøkelsen. Vi har analysert resultatene i forhold til bakgrunnsvariabler som kjønn, alder, etnisk bakgrunn med mer. Datamaterialet fra denne undersøkelsen er omfattende og gir grunnlag for å foreta langt flere analyser enn det som presenteres innefor rammen av denne rapporten. Det vil for eksempel være mulig å presentere resultat for enkeltskoler i senere analyser.

Tall kan tolkes på mange vis. En kvantitativ undersøkelse som denne gir i seg selv ingen svar på om tallene er høye eller lave, om forholdene er gode eller dårlige. Vi er i denne rapporten svært forsiktige med å vurdere resultatene, og vi gjør det bare i de tilfellene der vi har andre resultater å sammenligne med fra tilsvarende undersøkelser. Det viktigste er å sammenligne resultatene med de målsetninger som settes for hvordan ungdom på Hadeland bør/kan ha det.

Vi anbefaler at undersøkelsen følges opp med diskusjoner om hva som er ”godt nok”.

- Hvilke mål skal vi sette oss?
- Hvor bør vi sette inn nye tiltak?
- Hva gjør vi bra?
- Hva bør vi gjøre noe med?

Referanser

Haaland, T. 2003, "Vold, rusmidler og holdninger til innvandrere: En sammenliknende studie blant ungdom i Kristiansand og Drammen", *NIBR-Notat 2003:18*.

Johansen, P. 2006, *Ungdomsundersøkelsen: Hovedrapport 2005*, Trondheim kommune.

Johansen, V. og Andersen 2006, "Ung i Gjøvik". *ØF-rapport 16/2006*, Lillehammer.
Tilgjengelig på: <http://www.ostforsk.no/rapport/pdf/162006.pdf>

Opplæringsloven, *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*. Tilgjengelig på:
Opplæringsloven: <http://www.lovdatab.no/all/nl-19980717-061.html>

Pape, H. og Falck, S. 2003, "Ungdomskriminalitet – Et fenomen i endring?", *Tidsskrift for ungdomsforskning 2003:3, 99-111*.

Pedersen W, Samuelsen S. 2003, "Nye mønstre av seksualatferd blant ungdom" *Tidsskrift for Norsk Lægeforening 2003; 123: 3006- 9*.

Sosial- og helsedirektoratet 2007, *Generelle anbefalinger: Fysisk aktivitet og barn og unge*.

Tilgjengelig på:

http://www.shdir.no/fysiskaktivitet/fysisk_aktivitet_og_helse/generelle_anbefalinger/fysisk_aktivitet_og_barn_og_unge___8411

SSB 2007a, *Tema: Innvandring og innvandrere*.

Tilgjengelig på: <http://www.ssb.no/emner/00/00/10/innvandring/>

SSB 2007b, *Kommunefakta Oppland*.

Tilgjengelig på: <http://www.ssb.no/kommuner/regioner/main-05.html>

SSB 2006b, *Anmeldte lovbrudd, 2005: Færre tyveri fra hus, hytte og bil*.

Tilgjengelig på: <http://www.ssb.no/emner/03/05/lovbrudda/>

Vedlegg 1. Informasjonsskriv til foreldre/foresatte til elever i ungdomsskole

Til foreldre/foresatte til elever i ungdomsskole

Gran kommune

Jevnaker kommune

Lunner kommune

Dato: 15. september 2007

Informasjonsskriv til foreldre/foresatte til elever i ungdomsskole

Ung på Hadeland er en undersøkelse som alle elevene i ungdomsskole og videregående skole på Hadeland har mulighet til å delta i. Gjennom studien ønsker vi å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland, og kartleggingen skal danne grunnlag for å sette inn aktuelle, helhetlige og effektive tiltak i samsvar med ungdommenes oppfatning.

Initiativet til undersøkelsen er tatt av Gran, Jevnaker og Lunner kommune. Undersøkelsen gjennomføres av Østlandsforskning. Spørsmålene dreier seg blant annet om:

- Trivsel på skolen
- Bruk av fritiden
- Seksualitet
- Kriminalitet og bruk av rusmidler

De som deltar i undersøkelsen, vil få utdelt et spørreskjema som skal fylles ut på skolen i skoletida. Undersøkelsen er fullstendig anonym. Ingen får tilgang til hva den enkelte har svart og utfylte spørreskjema vil bli makulert etter at opplysningene er registrert.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Man kan trekke seg underveis, og man kan hoppe over spørsmål man ikke kan eller vil svare på.

Elever i ungdomsskolen må ha samtykke fra de foresatte for å kunne delta.

Spørsmål om undersøkelsen kan rettes til Østlandsforskning ved Vegard Johansen.

E-post: vj@ostforsk.no

Med vennlig hilsen
Vegard Johansen
Prosjektansvarlig Østlandsforskning

.....
Klippes ut og leveres til klassestyrer

Jeg gir mitt samtykke til at .....deltar i Ung på Hadeland
(elevens navn)

.....
(foresattes underskrift)

Vedlegg 2. Informasjonsskriv til foreldre/foresatte til elever i videregående skole

Til foreldre/foresatte til elever i videregående skole

Østlandsforskning
Eastern Norway Research Institute

Gran kommune

Jevnaker kommune

Lunner kommune

Dato:

15. september 2007

Informasjonsskriv til foreldre/foresatte til elever i videregående skole

Ung på Hadeland er en undersøkelse som alle elevene i ungdomsskole og videregående skole på Hadeland har mulighet til å delta i. Gjennom denne undersøkelsen ønsker vi å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland, og kartleggingen skal danne grunnlag for å sette inn aktuelle, helhetlige og effektive tiltak i samsvar med ungdommenes oppfatning.

Initiativet til undersøkelsen er tatt av Gran, Jevnaker og Lunner kommune. Undersøkelsen gjennomføres av Østlandsforskning. Spørsmålene dreier seg blant annet om:

- Trivsel på skolen
- Bruk av fritiden
- Seksualitet
- Kriminalitet og bruk av rusmidler

De som deltar i undersøkelsen, vil få utdelt et spørreskjema som skal fylles ut på skolen i skoletida. Undersøkelsen er fullstendig anonym. Ingen får tilgang til hva den enkelte har svart og utfylte spørreskjema vil bli makulert etter at opplysningene er registrert.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Man kan trekke seg underveis, og man kan hoppe over spørsmål man ikke kan eller vil svare på.

Spørsmål om undersøkelsen kan rettes til Østlandsforskning ved Vegard Johansen.

E-post: vj@ostforsk.no

Med vennlig hilsen

Vegard Johansen
Prosjektansvarlig Østlandsforskning

Vedlegg 3. Informasjonsskriv til lærere i ungdomsskolen

Til lærere i ungdomsskole

østlandsforskning
Eastern Norway Research Institute

Gran kommune

Jevnaker kommune

Lunner kommune

Dato:

15. september 2007

Informasjonsskriv til lærerne

Ung på Hadeland er en undersøkelse som alle elevene i ungdomsskole og videregående skole på Hadeland har mulighet til å delta i. Gjennom studien ønsker vi å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland, og kartleggingen skal danne grunnlag for å sette inn aktuelle, helhetlige og effektive tiltak i samsvar med ungdommenes oppfatning.

Undersøkelsen tar opp mot 20 minutter.

Instruksjon

1. Elever i ungdomsskolen må ha samtykke fra de foresatte for å kunne delta. De elevene ikke har levert samtykkemelding skal ikke delta i undersøkelsen. Vi ber om at disse elevene ikke er i klasserommet mens de andre elevene gjennomfører undersøkelsen.
2. Elevene skal sitte enkeltvis.
3. Hver elev skal få utdelt ett spørreskjema.
4. Elevene skal ikke snakke sammen under gjennomføringen av undersøkelsen.
5. Læreren kan hjelpe elevene hvis det er spørsmål de ikke forstår.
6. Når eleven er ferdig med å fylle ut skjemaet, skal han/hun selv legge skjemaet i en felles konvolutt som ligger på lærers kateter.
7. Læreren skal umiddelbart etter at alle skjemaene er samlet inn lime den igjen og levere konvolutt til den som er skolens kontaktperson for prosjektet.
8. Konvolutt må ikke åpnes. Dette for å sikre deltakernes anonymitet.

Takk for hjelpen!

Vedlegg 4. Informasjonsskriv til lærere i videregående skole

Til lærere i videregående skole

Gran kommune

Jevnaker kommune

Lunner kommune

Dato:

15. september 2007

Informasjonsskriv til lærerne

Ung på Hadeland er en undersøkelse som alle elevene i ungdomsskole og videregående skole på Hadeland har mulighet til å delta i. Gjennom studien ønsker vi å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland, og kartleggingen skal danne grunnlag for å sette inn aktuelle, helhetlige og effektive tiltak i samsvar med ungdommenes oppfatning.

Undersøkelsen tar opp mot 20 minutter.

Instruksjon

1. Elevene skal sitte enkeltvis.
2. Hver elev skal få utdelt ett spørreskjema.
3. Elevene skal ikke snakke sammen under gjennomføringen av undersøkelsen.
4. Læreren kan hjelpe elevene hvis det er spørsmål de ikke forstår.
5. Når eleven er ferdig med å fylle ut skjemaet, skal han/hun selv legge skjemaet i en felles konvolutt som ligger på lærers kateter.
6. Læreren skal umiddelbart etter at alle skjemaene er samlet inn lime den igjen og levere konvolutten til den som er skolens kontaktperson for prosjektet.
7. Konvolutten må ikke åpnes. Dette for å sikre deltakernes anonymitet.

Takk for hjelpen!

Ung på Hadeland

Østlandsforskning har foretatt en kartlegging av ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet på Hadeland. Kartleggingen skal benyttes som et styringsverktøy for det forebyggende arbeidet i kommunene. Initiativtaker og oppdragsgiver for Ung på Hadeland er prosjektet "Barn og unge på Hadeland velger positiv livsstil". Undersøkelsen er en populasjonsstudie for ungdomsskolen og videregående skole. I alt har 1300 ungdommer i alderen 12 til 19 år besvart spørreskjemaet. Svarprosenten er 70.

Ungdommene har svart på rundt 60 spørsmål innen tema som: Trivsel på skolen og på Hadeland, bruk av fritiden, forholdet til familie og jevnaldrende, helse og seksualitet, kriminalitet og bruk av rusmidler.

ØF rapport nr.: 14/2007

ISBN nr: 978-82-7356-616-4